

POLISH

Immunisation for babies just after
their first birthday

Szczepionki

dla niemowląt zaraz po ich
pierwszych urodzinach

Wstęp

Niniejsza ulotka zawiera informacje na temat pierwszej szczepionki przeciw odrze, śwince i różyczce (szczepionka MMR) oraz na temat dawek przypominających szczepionki pneumokokowej skoniugowanej, szczepionki Hib oraz szczepionek przeciwko chorobie meningokokowej grupy C i B, które Twoje dziecko powinno otrzymać zaraz po pierwszych urodzinach. Jeżeli chciał(a)byś omówić te informacje, skontaktuj się z lekarzem, pielęgniarką środowiskową lub pielęgniarką w przychodni. Pomocne mogą być również następujące strony: www.publichealth.hscni.net i www.nhs.uk/vaccinations

Zaraz po pierwszych urodzinach Twoje dziecko powinno otrzymać szczepionkę MMR, szczepionkę skoniugowaną przeciw pneumokokom, szczepionkę Hib oraz szczepionki przeciw chorobie meningokokowej grypy C i B.

Czym jest szczepionka MMR?

Szczepionka MMR to szczepionka przeciw odrze (*measles*), śwince (*mumps*) oraz różyczce (*rubella*). Twoje dziecko powinno otrzymać jedną dawkę MMR zaraz po pierwszych urodzinach, oraz drugą dawkę w wieku trzech lat i czterech miesięcy. Odkąd wprowadzono szczepionkę w 1998 roku, liczba przypadków zachorowania na te choroby osiągnęła rekordowo niski poziom.

Odra, świnka i różyczka mogą powodować poważne powikłania.

- Odra może powodować zapalenia ucha, problemy układu oddechowego oraz zapalenie mózgu/opon mózgowych. Odra powoduje zgon w 1 na 2 500-5 000 przypadków.

- Świnka może powodować głuchotę, zazwyczaj częściowo lub całkowicie wyleczalną, oraz opuchnięcie i ból jąder u starszych chłopców i mężczyzn. Świnka była głównym powodem zachorowania dzieci na wirusowe zapalenie opon mózgowych.
- Różyczka może również wywołać zapalenie mózgu oraz skutkować krzepnięciem krwi. U kobiet w ciąży różyczka może wywołać poronienie lub poważne problemy zdrowotne u niemowląt, takie jak ślepota, głuchota, problemy z sercem lub uszkodzenie mózgu.

Należy pamiętać, że dziecko, które nie zostanie zaszczepione przeciw odrze, śwince i różyczce zachoruje na wszystkie trzy choroby.

Czy szczepionka MMR wywołuje skutki uboczne?

Podobnie jak wszystkie leki, szczepionki mogą wywołać skutki uboczne. Większość z nich jest łagodna i trwa krótki okres czasu, powodując na przykład zaczerwienienie czy opuchnięcie w miejscu wstrzyknięcia.

Szczepionka MMR zawiera trzy osobne szczepionki w jednym wstrzyknięciu. Szczepionki zaczynają działać w różnych momentach. Około tygodnia lub 10 dni po zaszczepieniu, niektóre dzieci mogą dostać gorączki, wysypki przypominającej odrę oraz stracić apetyt z powodu rozpoczęcia działania szczepionki.

W rzadkich przypadkach, około dwa tygodnie po szczepionce dzieci mogą dostać wysypki w formie małych plam przypominających siniaki, na skutek działania szczepionki

przeciwko różyczce. Zazwyczaj wysypka sama znika, lecz jeżeli zauważysz takie plamki, pokaż je lekarzowi.

Około trzech tygodni po szczepionce dzieci mogą czasem mogą zachorować na łagodną formę świnki, gdy zaczną działać szczepionka przeciwko śwince.

Wyjątkowo zdarza się, że dzieci źle reagują na szczepionkę MMR. Jedno dziecko na 1 000 dostanie drgawek, spowodowanych wysoką temperaturą z powodu działania szczepionki przeciw odrze (zob. str. 12 aby dowiedzieć się, jak leczyć gorączkę). Nie ma dowodów na to, aby podobny przypadek miał długotrwałe skutki. Dziecko, które zachoruje na odrę, jest pięć razy bardziej skłonne do drgawek w wyniku choroby.

Szczepionki mogą również powodować reakcje alergiczne. Podobne przypadki są bardzo rzadkie – około jeden przypadek na pół miliona szczepionek. Pomimo, że reakcje alergiczne mogą być niepokojące, leczenie prowadzi do szybkiego i całkowitego powrotu do zdrowia.

Zapalenie opon mózgowych zdarza się raz na milion szczepionek. Prawdopodobieństwo zachorowania na zapalenie opon mózgowych bez szczepionki jest identyczne. Za to odra wywołuje zapalenie opon mózgowych w jednym dziecku na 5 000, które na nią zachorują.

Porównania między skutkami ubocznymi szczepionki MMR a tymi, jakie towarzyszą odrze, śwince i różyczce pokazują, że szczepionka jest o wiele bezpieczniejsza, niż same choroby.

Powikłania	Prawdopodobieństwo w wyniku choroby	Prawdopodobieństwo w wyniku pierwszej dawki szczepionki MMR
Drgawki (w wyniku gorączki)	1 na 200	1 na 1 000
Zapalenie mózgu /opon mózgowych	1 na 200 do 1 na 5 000	1 na 1 000 000
Warunki wpływające na krzepnięcie krwi	1 na 3 000	1 na 24 000
Zgon (w zależności od wieku)	1 na 2 500 to 1 na 5 000	Zerowe

Rodzice i opiekunowie mają również możliwość poinformowania o podejrzanych skutkach ubocznych szczepionek i lekarstw poprzez program *Yellow Card Scheme*. Można to zrobić przez Internet na stronie <https://www.yellowcard.mhra.gov.uk> lub dzwoniąc pod darmową infolinię na numer 0808 100 3352 (od poniedziałku do piątku, 10:00-14:00).

Fakty o szczepionce MMR

- Chroni dzieci przed odrą, świnką i różyczką.
- W ciągu ostatnich 40 lat, ponad 500 milionów dawek zostało podanych w mniej więcej stu krajach. Szczepionka ma doskonałe wyniki w dziedzinie bezpieczeństwa.

- Brak dowodów na jakiegokolwiek powiązania między szczepionką a autyzmem lub zapaleniem jelita grubego.
- Podawanie pojedynczych szczepionek może być szkodliwe. Stwarza to zagrożenie zachorowania dzieci na odrę, świnkę lub różyczkę.
- W żadnym z krajów, gdzie szczepionka MMR jest dostępna, nie zaleca się podawania pojedynczych szczepionek.
- 86 tys. dzieci zachorowało na odrę a 16 zmarło w roku przed wprowadzeniem szczepionki w Wielkiej Brytanii,. Z powodu rzadszych szczepień w ostatnich latach w Europie doszło do kilku epidemii, które spowodowały śmierć dzieci.

Czy szczepionka MMR ma związek z autyzmem?

Chociaż przypadki autyzmu są coraz częstsze, ich wzrost miał miejsce dawno przed wprowadzeniem szczepionki MMR. Rodzice często po raz pierwszy zauważają oznaki autyzmu u dzieci tuż po pierwszych urodzinach. Dzieci są zazwyczaj szczepione w tym wieku, lecz nie znaczy to, że szczepionka powoduje autyzm.

W Wielkiej Brytanii i w wielu innych krajach zostały przeprowadzone gruntowne badania nad możliwością powiązania szczepionki MMR z autyzmem; w badaniach brały udział setki tysięcy dzieci. Nie znaleziono żadnego powiązania.

Eksperti z całego świata, w tym pracujący dla Światowej Organizacji Zdrowia, zgodnie twierdzą, że nie ma związku między szczepionką MMR a autyzmem.

Czy dzieci były obserwowane wystarczająco długo po zaszczepieniu, aby upewnić się, że jest ona bezpieczna?

Szczepionka MMR jest stosowana od 40 lat, w czasie których podano ponad 500 milionów dawek. Jej bezpieczeństwo podlegało uważnej kontroli w wielu krajach, np. w Finlandii, gdzie dzieci otrzymują dwie dawki od 1982 roku, a reakcje na szczepionkę były kontrolowane przez ponad 14 lat. Nie ma doniesień trwałych uszkodzeń z powodu szczepionki MMR. Wręcz przeciwnie – ukazano, że szczepionka MMR jest bardzo skuteczna i ma doskonałe statystyki w dziedzinie bezpieczeństwa.

Czym jest szczepionka Hib i przeciw chorobie meningokokowej grupy C? ('Hib/MenC')

Twoje dziecko będzie potrzebować dawki podwójnej szczepionki Hib oraz szczepionki przeciw chorobie meningokokowej grupy C, aby zwiększyć odporność przeciwko bakterii *Haemophilus influenzae* typu b (Hib) oraz zakażeniom meningokokowym grupy C. Twoje dziecko powinno było otrzymać szczepionkę przeciwko chorobie meningokokowej grupy C w ramach kalendarza szczepień dla dzieci poniżej pierwszego roku życia. Powyższa dawka przypominająca zapewnia długotrwałą ochronę w dzieciństwie przed dwoma przyczynami zapalenia opon mózgowych i sepsy (zakażenie krwi).

Czy dawka przypominająca 'Hib/MenC' ma skutki uboczne?

Możliwe jest opuchnięcie, zaczerwienienie i ból w miejscu zastrzyku. Około połowa dzieci, które otrzymują szczepionkę, staje się drażliwa, a 1 na 20 może dostać gorączki. Bardzo rzadko może nastąpić reakcja alergiczna (zob. str. 9).

Czym jest szczepionka przeciw chorobie meningokokowej grupy B? ('MenB')

Powyższa szczepionka chroni przed chorobą meningokokową grupy B, najczęstszym rodzajem choroby meningokokowej. Najbardziej narażone na nią są niemowlęta i małe dzieci. Powyższa dawka jest podawana, aby zwiększyć odporność Twojego dziecka na chorobę meningokokową grupy B.

Czy szczepionka przeciw chorobie meningokokowej grupy B ma skutki uboczne?

Niektóre niemowlęta mogą:

- doświadczyć zaczerwienienia, opuchnięcia lub bólu w miejscu wstrzyknięcia (objawy te same znikną po kilku dniach);
- być drażliwe i nie mieć apetytu;
- mieć gorączkę. W przeciwieństwie do dawek szczepionki przeciw chorobie meningokokowej grupy B, którą Twoje niemowlę otrzymało w wieku 2 i 4 miesięcy, po powyższej szczepionce nie ma konieczności podawania paracetamolu w płynie, aby zapobiec gorączce. Jeżeli Twoje dziecko dostanie jednak gorączki, sposoby leczenia wskazane są na stronie 12.

Szczepionka 'MenB' chroni przed większością lecz nie wszystkimi szczepami bakterii meningokokowej grupy B. Ważne jest zatem wiedzieć, jakie oznaki i objawy mieć na uwadze (zob. str. 13-15).

Czym jest skoniugowana szczepionka przeciw pneumokokom? ('PCV')

Szczepionka przeciw pneumokokom chroni Twoje dziecko przed jedną z najczęstszych przyczyn zapalenia opon mózgowych oraz przed innymi chorobami, takimi jak poważne zapalenia ucha (*otitis media*) albo płuc, spowodowane najczęściej spotykanymi

rodzajami bakterii pneumokokowej. Powyższa szczepionka nie chroni przed wszystkimi rodzajami zakażenia pneumokokowego ani przed zapaleniem opon mózgowych, spowodowanym przez inne bakterie lub wirusy. Przed otrzymaniem niniejszej przypominającej dawki skoniugowanej szczepionki przeciw pneumokokom zaraz po pierwszych urodzinach, Twoje dziecko powinno było otrzymać pierwszą i drugą dawkę w wieku 2 i 4 miesięcy.

Czym jest zakażenie pneumokokowe?

Zakażenie pneumokokowe jest jednym z najczęstszych przyczyn zapalenia opon mózgowych. Może również spowodować zapalenia uszu lub płuc oraz inne poważne choroby.

Czy skoniugowana szczepionka przeciw pneumokokom ma skutki uboczne?

Jedno lub dwoje dzieci z dziesięciu zaszczepionych może doświadczyć opuchnięcia, zaczerwienienia lub bólu w miejscu wstrzyknięcia lub dostać niskiej gorączki (zob. część „Jak leczyć gorączkę” na str. 12).

Bardzo rzadko szczepionka może spowodować reakcję alergiczną, np. wysypkę lub swędzenie na części lub całości ciała. Jeszcze rzadziej dzieci mogą mieć poważną reakcję kilka minut po zaszczepieniu, powodującą trudności z oddychaniem lub możliwą utratę świadomości. Nazywamy to wstrząsem anafilaktycznym. Niedawne badania pokazały, że anafilaksja zdarza się raz na pół miliona zaszczepień. Choć reakcje alergiczne mogą być niepokojące, leczenie prowadzi do szybkiego i całkowitego powrotu do zdrowia.

Możliwe pytania

Czy istnieją jakiegokolwiek powody, dla których moje dziecko nie powinno otrzymać którejkolwiek ze szczepionek, wymienionych w niniejszej ulotce?

Istnieje bardzo mało powodów, dla których Twoje dziecko nie powinno zostać zaszczepione. Należy powiadomić lekarza lub pielęgniarkę, jeżeli dziecko:

- ma wysoką temperaturę lub gorączkę;
- miało w przeszłości konwulsje lub drgawki;
- miało w przeszłości złą reakcję na szczepionkę;
- ma lub miało poważną alergię na cokolwiek;
- miało w przeszłości zaburzenia krzepnięcia krwi;
- było leczone z powodu choroby nowotworowej;
- cierpi na jakąkolwiek chorobę, która wpływa na układ immunologiczny (np. białaczka, HIV lub AIDS);
- przyjmuje jakikolwiek lek, który wpływa na układ immunologiczny (np. wysokie dawki steroidów lub leczenie poprzedzające przeszczep organu lub z powodu choroby nowotworowej);
- cierpi na inną poważną chorobę.

Nie znaczy to zawsze, że Twoje dziecko nie może być zaszczepione, lecz wszelkie informacje pomogą lekarzowi lub

pielęgniarki zdecydować o najodpowiedniejszych szczepionkach dla Twojego dziecka oraz czy muszą udzielić dodatkowych porad. Choroby w rodzinie nigdy nie są powodem, by się nie szczepić.

Czy nie byłoby lepiej, gdyby dzieci otrzymywały pojedyncze szczepionki?

Połączenie szczepionek w jedną jest łatwiejsze, oraz istnieją mocne dowody na to, że jest to całkowicie bezpieczne. Stosowanie pojedynczych szczepionek oznaczałoby podawanie siedmiu szczepionek zamiast czterech i znaczyłoby, że dzieci przez dłuższy okres czasu byłyby narażone na niektóre choroby, a mogą one być poważne albo nawet śmiertelne.

Niektórzy twierdzą, że łączenie szczepionek przeciąża układ immunologiczny dzieci. Nie jest to prawdą. Od urodzenia układ immunologiczny chroni dzieci przed tysiącami wirusów i bakterii, które ich okrążają. Światowa Organizacja Zdrowia odradza używanie pojedynczych szczepionek, ponieważ naraża to dzieci na dłużej bez żadnej korzyści.

Co się stanie, jeżeli moje dziecko dostanie gorączki po szczepionce?

Skutki uboczne spowodowane szczepionkami zdarzają się rzadko, są zazwyczaj łagodne oraz szybko znikają. Niektóre niemowlęta mogą dostać lekkiej gorączki (powyżej 37.5°C). Jeżeli twarz Twojego dziecka jest gorąca w dotyku i czerwona, najprawdopodobniej ma ono gorączkę. Należy sprawdzić ich temperaturę używając termometru.

Gorączki zdarzają się dosyć często u niemowląt i dzieci. Gorączka jest zazwyczaj spowodowana zakażeniem. Może się zdarzyć, że gorączka sprawi, że dziecko dostanie drgawek. Jakakolwiek gorączka może to spowodować – nieważne, czy w wyniku zakażenia czy szczepionki. Ważne jest zatem, aby wiedzieć co zrobić, jeżeli Twoje niemowlę ma gorączkę. Pamiętaj – gorączki są częściej spowodowane przez chorobę niż przez szczepionkę.

Jak leczyć gorączkę

1. Trzymaj dziecko w niskiej temperaturze:

- dziecko nie powinno mieć na sobie zbyt wiele ubrań lub kołder;
- pokój, w którym przebywa dziecko, nie powinien być zbyt ciepły (ani za zimny – powinien być przyjemnie chłodny).

2. Podawaj dziecku dużo chłodnych napojów.

3. Podawaj dziecku paracetamol dla dzieci (bez cukru).

Uważnie przeczytaj instrukcje na butelce i podaj dziecku dawkę odpowiednią dla jego wieku. Możliwe, że dziecko będzie potrzebowało drugiej dawki 4-6 godzin później.

Pamiętaj: nigdy nie podawaj leków zawierających aspirynę dzieciom poniżej 16 roku życia.

Zadzwoń po lekarza natychmiast, jeżeli twoje dziecko:

- ma wysoką gorączkę (39°C lub powyżej);
- dostanie drgawek.

Jeżeli dziecko dostanie drgawek, połóż go na boku w bezpiecznym miejscu, ponieważ jego ciało może drgać, czasem mocno.

Rozpoznawanie zapalenia opon mózgowych oraz sepsy

Szczepionki Hib przeciw pneumokokom oraz przeciw chorobom meningokokowym grupy B i C chronią przed czterema rodzajami zapalenia opon mózgowych i sepsą (zakażenie krwi). Istnieją inne rodzaje, przeciw którym nie ma szczepionek, przez co ważnym jest, aby uważać na oznaki i objawy.

Zapalenie opon mózgowych powoduje opuchnięcie osłon mózgu. Te same bakterie mogą również spowodować zakażenie krwi (sepsa). Niemowlę lub dziecko chore na zapalenie opon mózgowych lub sepsę może stać się ciężko chorym w ciągu kilku godzin. Jeżeli choroby nie są leczone, mogą spowodować zgon. Wczesne objawy zapalenia opon mózgowych są łagodne i podobne do objawów przeziębienia lub grypy: podwyższona temperatura (37.5°C i powyżej), drażliwość, wymioty i brak apetytu. Niektóre z ważniejszych objawów, na które należy uważać, są wymienione poniżej.

U niemowląt główne objawy zapalenia opon mózgowych mogą być następujące:

- wysoki, jęklivy płacz
- drażliwość podczas podnoszenia
- wybrzuszone ciemiączko na głowie

- senność i ograniczone reakcje – trudności z przebudzeniem
- obwisłe ciało i apatia lub sztywność i drgawki
- brak apetytu, wymioty
- skóra blada, z plamami lub w kolorze sinym
- gorączka
- konwulsje lub drgawki

Główne objawy sepsy to:

- szybkie oddychanie, lub odbiegające od normy
- skóra blada, z plamami lub w kolorze sinym
- gorączka oraz zimne ręce i stopy
- dreszcze
- wymioty, brak apetytu
- czerwone lub fioletowe plamy, które nie znikają pod presją (wykonać test za pomocą szklanki opisany na str. 15)

- ból lub drażliwość od bólu mięśni lub ostrego bólu kończyn lub stawów
- obwisłe ciało
- ciągła senność

Jeżeli mocno przycisnąć szklankę do wysypki spowodowanej sepsą, wysypka nie zniknie. Będziesz w stanie zobaczyć wysypkę przez szklankę. W tym wypadku należy natychmiast uzyskać pomoc lekarza.

Kalendarz szczepień dla dzieci

Kiedy zaszczepić	Choroby, przed którymi szczepionka chroni	Sposób podania
2 miesiące	Błonica, tężec, krztusiec, polio i Hib	Jedna iniekcja
	Zakażenie pneumokokowe	Jedna iniekcja
	Rotawirusy	Doustnie
	Zakażenie meningokokowe grupy B*	Jedna iniekcja
3 miesiące	Błonica, tężec, krztusiec, polio i Hib	Jedna iniekcja
	Zakażenie meningokokowe grupy C	Jedna iniekcja
	Rotawirusy	Doustnie
4 miesiące	Błonica, tężec, krztusiec, polio i Hib	Jedna iniekcja
	Zakażenie pneumokokowe	Jedna iniekcja
	Zakażenie meningokokowe grupy B*	Jedna iniekcja
Zaraz po pierwszych urodzinach	Odra, świnka i różyczka	Jedna iniekcja
	Zakażenie pneumokokowe	Jedna iniekcja
	Hib i zakażenie meningokokowe grupy C	Jedna iniekcja
	Zakażenie meningokokowe grupy B*	Jedna iniekcja
Co roku od dwóch lat do 7-ej klasy	Influenza	Aerozol do nosa lub iniekcja
3 lata i 4 miesiące	Błonica, tężec, krztusiec i polio	Jedna iniekcja
	Odra, świnka i różyczka	Jedna iniekcja
Dziewczynki w wieku 12-13 lat	Rak szyjki macicy spowodowany wirusem HPV typu 16 i 18 oraz and brodawki płciowe spowodowane typami 6 i 11	Dwie lub trzy iniekcje w okresie 6 miesięcy
14-18 lat	Tężec, błonica i polio	Jedna iniekcja
	Choroby meningokokowe grup A, C, W i Y	Jedna iniekcja

Porozmawiaj z lekarzem, jeżeli twoje dziecko nie otrzymało którejkolwiek z tych szczepionek

* Jedynie dzieci urodzone 1 stycznia 2015 r. lub później mogą dostać szczepionkę 'MenB'

Więcej informacji na temat szczepionek można znaleźć na stronach internetowych

www.publichealth.hscni.net i www.nhs.uk/vaccinations

Public Health Agency

Public Health Agency, 12–22 Linenhall Street, Belfast BT2 8BS.

Tel: 0300 555 0114 (local rate).

www.publichealth.hscni.net

Ulotka została utworzona na podstawie tekstu opublikowanego przez wydział *Public Health England*, należącego do brytyjskiego Ministerstwa Zdrowia i reprodukowana za zgodą.